

ዳኞች:- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ታፈሰ ይርጋ

ፀጋዬ አስማማው

አልማው ወሌ

አሊ መሐመድ

አመልካች:- አቶ አማረ መጃ - ቀርቦዋል

ተጠሪ:- የድሬዳዋ ለጋር ጉምሩክ - ነ/ፈ.ጅ አቶ ታደሰ ጎለንዴ ቀርቦዋል

ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን መርምሮ የሚከተለውን ፍርድ ሰጥቷል።

ፍርድ

ይህ የሰበር ክርክር ሊቀርብ የቻለው አመልካች ሐምሌ 02 ቀን 1999 ዓ.ም በተባሉ አቤቱታቸው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ግንቦት 10 ቀን 1999 ዓ.ም በፍ/ይ/መ/ቁ. 24665 የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ ይሻርልኝ በማለት ስለጠየቁ ነው።

ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የድሬዳዋ ምድብ ችሎት ሲሆን የአሁን አመልካች ከሚሰጡት ተጠሪ ደግሞ ተከላኝ በመሆን ተከራክረዋል። ስር ከሚሰጡ ሐምሌ 21 ቀን 1997 ዓ.ም የተባሉ ክስ ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱም የሰሌዳ ቁጥሯ 3-05884 የሆነች ኢሮቶታ መኪናዬ ኮንትራባንድ ጭናለች በሚል ምክንያት ታህሣሥ 09 ቀን 1996 ዓ.ም ተከላኝ በድሬዳዋ ከተማ በቁጥጥር ስር አውሏት ስትፈተሽ አንድ ቦንዳና 10 ሜትር ብትን የመጋረጃ ጨርቅ ጭና ስለተገኘች መኪናዋ ልትለቀቅልኝ ባለመቻሏ ባቀረብኩት አቤቱታ መነሻነት የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለሥልጣን በየደረጃው ያሉት ኃላፊዎች ለተያዘው ዕቃ ሊከፈል የሚገባው 36.83 ብር የጉምሩክ ቀረጥ ተመን ተከፍሎ መኪናዋ እንዲለቅ በተደጋጋሚ ደብዳቤ ለተከላኝ ቢጽፍለትም ሊለቅልኝ አልቻለም፤ በመሆኑም ከመኪናዋ አገኝ የነበረው በቀን ብር 1000 /አንድ ሺህ ብር/ ሂሳብ ሆኖ ከታህሣሥ 09 ቀን 1996 ዓ.ም እስከ ሰኔ 16 ቀን 1997 ዓ.ም ድረስ ያለውን የተቋረጠ ገቢ ብር 608,000 /ስድስት መቶ ስምንት ሺህ ብር/ ከነወለዱ ይከፈላል የሚል ነው።

ስር ተከላኝ በ23/02/1998 ዓ.ም በተባሉ መልሱ መኪናው መስከረም 04 ቀን 1998 ዓ.ም ተለቋል፤ መኪናዋን የያዘኩት በአዋጅ ቁጥር 60/1989 ዓንቀጽ 6 በተሰጠኝ ስልጣን መሠረት ነው። በመኪናዋ ከተጫነው 190 ጣቃ ጨርቅ 10 ሜትር የመጋረጃ ጨርቅ አደባልቆ በራሱ እየነዳ ነው በቁጥጥር ስር የዋለችው፤ የመጨረሻ ውሳኔ እስኪያገኝ ድረስ መኪናዋን በቁጥጥር ስር አውሎ ማቆየት ሕግ ይፈቅድልኛል፤ በተለይም የጉምሩክ ባለሥልጣን ባወጣው መመሪያ ሲያሸከረክር የተገኘው የመኪናው ባለቤት ከሆነ የመጨረሻ የፍ/ቤት ውሳኔ ይጠብቃል ይላል፤ ስለሆነም መኪናው በሕግ አግባብ የተያዘ ነው ብሏል።

የስር ፍ/ቤቱም በመ/ቁ. 01735 መጋቢት 20 ቀን 1998 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ ተከላኝ መኪናዋን እንዲለቅ በተደጋጋሚ ከበላይ የመዋቅሩ አካላት ደብዳቤ በተደጋጋሚ እየተባረሰት እምቢተኛ ሆኖ ከሚሰጡ ለኪሳራ የዳረገ በመሆኑ ከ11/06/96 ዓ.ም ጀምሮ እስከ ሐምሌ 21 ቀን 1997 ዓ.ም ድረስ ያለውን የመኪናዋን የተቋረጠ ገቢ ከሚሰጡ ለመንግሥት ሪፖርት ባደረጉት ብር 25,000 /ሃያ አምስት ሺህ ብር/ ሂሳብ ብር 36,111.11 /ሰላሳ ስድስት ሺህ አንድ መቶ አስራ አንድ ብር ከአስራ አንድ ሣንቲም/ ሊከፍላቸው ይገባል ብሏል።

ክርክር በይግባኝ ወደ ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ቀርቦ ፍ/ቤቱ በፍ/ይ/መ/ቁ. 24665 ግንቦት 10/1999 ዓ.ም በሰጠው ፍርድ አዋጅ ቁጥር 60/89 ዓንቀጽ 6 እና 58 መሠረት ጉዳዩ የመጨረሻ እልባት እስኪያገኝ ድረስ ኮንትራባንድ ጭኖ የተያዘን መኪና ይ/ባይ በቁጥጥሩ ስር አድርጎ የማቆየት ስልጣን ስላለው ካህ ክፈል ሊባል አይገባም በማለት ከላይ የተጠቀሰውን የከፍተኛ ፍ/ቤቱ ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/መሠረት ሽርታል።

ከላይ የተጠቀሰውን የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት፣ ይግባኝ ችሎት ውሳኔ በመቃወም አመልካች ሐምሌ 02 ቀን 1999 ዓ.ም የተፃፈ አቤቱታ ወደዚህ ሰበር ችሎት ያቀረቡ ሲሆን መሰረታዊ ይዘቱም መኪናዋ በክሱ የተመለከተውን ሕጋዊ ያልሆነ እቃ ጭኖ የተያዘችው የመኪናው ባለቤት የሆንኩት እያሽከረከርኩ እያለሁ አይደለም፤ ሌላ ሹፌር ነበር ሲያሽከረክሩት የነበረው፤ ሕጋዊ ያልሆነ ወይም ኮንትራባንድ ነው የሚባል እቃ የተጫነበት መኪና ተይዞ እንዲቆም የሚደረገው አሽከርካሪው የመኪናው ባለንብረት ሲሆን ነው፤ ለዚህም የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለሥልጣን በቁጥር 10/መ352/201/18/123 በ18/08/1996 ዓ.ም ግልጽ መመሪያ ያስተላለፈበት ነው፤ መኪናው እንዲለቅ ተደጋጋሚ ትእዛዝ ተጽፎለት እያለ ተጠሪ መኪናዋ ለመልቀቅ ፈቃደኛ ባለመሆኑ ገቢዬ አላግባብ እንዲቋረጥ አድርጓል፤ ይሁን እና ጠቅላይ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ከዚህ ነጥብ አኳያ እንደማጤን ተጠሪው በአዋጅ ቁጥር 60/89 ዓንቀጽ 6 እና 58 መሠረት የመኪናዋን በቁጥጥር ስር የማዋልና ችግሩ እልባት እስኪያገኝ ድረስ በቁጥጥር ስር አድርጎ ማቆየት ይችላል ብሎ ፍርድ መሰጠቱ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ስለሆነ ሊሻርልኝ ይገባል የሚል ነው።

ተጠሪም ጥቅምት 11 ቀን 2001 ዓ.ም የተፃፈ መልስ ያቀረበ ሲሆን ይዘቱም አመልካች መኪናው በሌላ ሹፌር ይሸከረከር ነበር ከማለት ውጭ የህ ሹፌር ማንነት በስር ፍ/ቤትም ሆነ በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት አልጠቀሱም መኪናው ሲያሽከረከሩ የነበሩት ራሳቸው አመልካች ናቸው፤ ኮንትራባንድ ጭኖ የተገኘን መኪና ችግሩ እልባት እስኪያገኝ ድረስ በቁጥጥር ስር አድርጎ ማቆየት እንደምችል አዋጅ ቁጥር 60/89 ዓንቀጽ 6/5/፣ 58/1/ለ/፣61 እና 78 ይፈቅድልኛል፤ መኪናዋ ኮንትራባንድ ጭኖ መገኘቷ አያከራክርም፤ ስለሆነም የጠቅላይ ፍ/ቤት የፈፀመው የሕግ ስህተት ስለሌለ ፍርዱ ይጽናልኝ የሚል ነው።

የግራ ቀኙ ወገኖች ክርክር አመጣጥ ከላይ እየተገለፀ እንደመጣው ሆኖ ይህ ፍርድ ቤትም ተጠሪው የአመልካችን መኪና ይዞ በማቆየቱ የተቋረጠ ገቢ ሊከፍል ይገባል ወይስ አይገባም? የሚል መሠረታዊ ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምሮታል።

ክርክር አመጣጥ መረዳት የሚቻለው የአመልካቹ መኪና በሕጋዊ መንገድ ጭናው ከነበር 190 ጣቃ ጨርቅ ውስጥ አንድ ቦንዳና 10 ሜትር ብትን የመጋረጃ ጨርቅ ሕግን ባልተከተለ መንገድ ተደብቆ እንደተገኘና በዚህ ምክንያም መኪናዋ በተጠሪ በቁጥጥር ስር እንደሞለች ነው በወቅቱ መኪናዋ በአመልካች ሃይሆን በሌላ ሹፌር ትሸከረከር እንደነበር ነው። በግራና ቀኙ ክርክር ጉዳይ የከፍተኛ ፍርድ ቤቱ እና ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ለውሳኔያቸው መሠረት ያደረጉት ጭብጥ ልዩነት ያለው ይመስላል የኸውም የከፍተኛ ፍርድ ቤቱ አስተሳሰብ በኮንትራባንድ ጭኖ የተገኘት መኪና በአዋጅ ቁጥር 60/89 መሠረት በቁጥጥር ማዋልና ችግሩ መፍትሄ እስኪያገኝ ድረስ ይዞ ማቆየት አይቻልም የሚል አይደለም። ከፍተኛ ፍርድ ቤቱ በውሳኔው ያሰመረበት መሠረታዊ ነገር መኪናዋ በሌላ ሹፌር ስትሸከረከር ከላይ የተጠቀሱት ንብረቶች ይዛ መገኘቷ ታውቆ መኪናዋ መለቀቅ እንዳለባት የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለሥልጣን የበላይ አመራሮች ወደ ተጠሪው በተደጋጋሚ ደብዳቤዎች ጽፈው እያለ /ቁ.ዘ40/ቀ64/640/05/15 መጋቢት 09/1996፣ ቁ.ዘ30/ቀ64-16/06 መስከረም 28/1997 ዓ.ም፣ በቁጥር ዘ40/ቀ 64-6/03 ነሐሴ 27/1997 ዓ.ም/ ተጠሪው ይህንን ትእዛዝ ወደጎን በመተው የአመልካችን መኪና ጉዳዩን ለማጣራት ከሚገባው ጊዜ በላይ በቁጥጥር ስር አውሎ አመልካችን ለተጨማሪ ወጪ ዳርጓል የሚል ሲሆን፣ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ውሳኔ ደግሞ ከላይ የተመለከተውን የደብዳቤዎች ልውውጥ ግምት ውስጥ ባለማስገባት በአጠቃላይ በኮንትራባንድ የተጠረጠረች መኪና በቁጥጥሩ ሥር አድርጎ የማቆየት ስልጣን በአዋጅ ቁጥር 60/1989 መሠረት ያለው መሆኑን ነው። ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ የጠቀሰው አሰራር በሕግ የተመለከተ ሃቅ ቢሆንም ሁኔታውን በሚባ ተገንዝቦና የጉምሩክ መመሪያን መሠረት በማድረግ የባለስልጣኑ የበላይ አመራሮች መኪናዋ በወቅቱ ትሸከረከር የነበረው በሌላ ሹፌር እንጂ የመኪናዋ ባለቤት በሆኑት በአመልካች ባለመሆኗ በአስቸኳይ እንድትለቀቅ በተደጋጋሚ እያዘዙት ተጠሪው መኪናዋን በወቅቱ ወይም ተገቢ በሆነ ጊዜ ውስጥ ሃይለቅ በቀረበት ሁኔታ ከላይ የተጠቀሰው አዋጅ የያዘው ዓላማ ተግባራዊ ለማድረግ ነው ማለቱ ተገቢነት ያለው ሆኖ አልተገኘም። በተጠሪው ጥፋት ምክንያት በአመልካቹ ላይ የገቢ መቋረጥ ሲደርስ አዋጅ ቁጥር 60/1989 ሽፋን በማድረግ ኃላፊነት የለብኝም በማለት ተጠሪው ያቀረበው ክርክር መሠረት ያለው አይደለም፤ አዋጁ የጉምሩክ ባለስልጣን ሰራተኞች ወይም ቅርንጫፎቻቸው

በጥፋታቸው ምክንያት በባለንብረቶች ላይ ለሚያደርሱት ጉዳት ተጠያቂ እንዳይሆኑ ሽፋን የመስጠት ዓላማ የለውም፤ ስለሆነም በአሁኑ ጉዳይ መኪናዎ ስትሸከረከር የነበረው በሹፌር እንጂ በአመልካቹ አለመሆኗ ተገልጿልና እንዲህ በሆነ ጊዜም መኪናዎ በቁጥጥር ስር አድርጎ ለረጅም ጊዜ ማቆየት በጉምሩክ መመሪያ መሠረት እንደማይፈቀድ ተጠሪው በግልጽ እያወቀ ሆን ብሎ መኪናዎን አለቅም በማለት በአመልካቹ ላይ ጉዳት ማድረሱ የተረጋገጠ ስለሆነ በፍ/ብ/ሥ/ቁ. 2028፣2031/1/ መሠረት ለደረሰው የገቢ መቋረጥ ጉዳት ኃላፊነት አለበት ብለናል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሰጠው ፍርድ ተጠሪው በተጠቀሰው አዋጅ መሠረት መኪናዎን በቁጥጥር ሥር አውሎ የማቆየት ስልጣን ስላለው ሊጠየቅ አይገባም በማለት የደረሰበት ድምዳሜ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ብለናል፤ ሥለሆነም የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

- 1/ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፍ/ይ/መ/ቁ. 24665፣ ግንቦት 10/1999 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል፤ ይፃፍ።
 - 2/ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የድራዳዎ ምድብ ችሎት በመ.ቁ. 01735፣ መጋቢት 20 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ፀንቷል፤ ይፃፍ።
 - 3/ ተጠሪው ጥፋት መፈፀሙ ስለተረጋገጠ በአመልካቹ ላይ ለደረሰው የገቢ መቋረጥ ኃላፊነት አለበት፤ ሥለሆነም ብር 36,111.11 /ሰላሣ ስድስት ሺህ አንድ መቶ አስራ አንድ ብር ከአስራ አንድ ሣንቲም/ ለአመልካቹ ይክፈል ብለናል።
 - 4/ ግራ ቀኝ ወገኖች በዚህ ችሎት ላካሄዱት ክርክር ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ።
- ጉዳዩ በውሳኔ የተቋጩ በመሆኑ መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ተ/ወ